

без реформ інституціональних. Чітка регламентація у відносинах прав власності та функціонування грошових і фінансових ринків є запорукою успіху реструктуризації економіки України, дієвим запобіжником у її євроінтеграційних прагненнях.

Література

1. Загашвили, В. Государство на новом этапе экономической глобализации / В. Загашвили // Мировая экономика и междунар. отношения. — 2009. — № 9. — С. 43—51.
2. Иванов Н. Глобализация и проблемы оптимальной стратегии развития // Мировая экономика и междунар. отношения. — 2000. — №2. — С.15—26.
3. Клинова, М. «Возвращение» государства: «скорая помощь» в кризисе или устойчивая тенденция? / М. Клинова // Мировая экономика и междунар. отношения. — 2010. — № 5. — С. 18—31.
4. Коваленко С.И. О национальной компоненте структурных трансформаций глобальной экономики. // Управлінські аспекти підвищення національної конкурентоспроможності / Матеріали V міжнародної науково-практичної конференції 20-22 жовтня 2011 р. — Сімферополь: Кримський інститут бізнесу УЕУ, 2011. — 252 с.
5. Нечай А. Глобализация мировой экономики и роль государства // Журнал международного права и международных отношений. — 2010. — № 4.
6. Сорос Дж. О глобализации. — М.: Эксмо, 2004. — 224 с.
7. Эрнандо де Сото. Загадка капитала. Почему капитализм торжествует на Западе и терпит поражение во всем остальном мире = The Mystery of Capital: Why Capitalism Triumphs in the West and Fails Everywhere Else. — М.: Олимп-Бизнес, 2004. — 272 с.

УДК 338.124.4

Віктор МАРЧЕНКО *

ЗАГАЛЬНЕ ТА ОСОБЛИВЕ КРИЗОВИХ ЯВИЩ В УКРАЇНСЬКІЙ ЕКОНОМІЦІ

ОБЩЕЕ И ОСОБЕННОЕ КРИЗИСНЫХ ЯВЛЕНИЙ В УКРАИНСКОЙ ЭКОНОМИКЕ

GENERAL AND SPECIFIC FEATURES OF THE CRISIS IN THE UKRAINIAN ECONOMY

***Анотація.** У тезах розглянуто поняття криз як економічних і соціально-політичних явищ в історичній ретроспективі. Формування законодавчих, економічних і соціально-політичних інституцій в умовах створення незалежної держави. Розглянута необхідність розробки місії України як незалежної держави з урахуванням ментальності та культури української нації.*

***Аннотация.** В тезисах рассмотрены понятия кризиса как экономические и социально-политические явления в исторической ретроспективе. Формирование законодательных, экономических и социально-политических институтов в условиях создания независимого государства. Рассмотрена необходимость выработки миссии Украины как независимого государства с учетом ментальности и культуры украинской нации.*

***Abstract.** The thesis examined the concept of crisis as economic and socio-political events in historical perspective. Formation of legal, economic and socio-political institutions in terms of creating an independent state. Considered the need for a mission in Ukraine as an independent state, taking into account the mentality and culture of the Ukrainian nation.*

Україна як держава з самого початку її незалежності знаходиться в турбулентному, невизначеному становищі, що провокує кризові явища на всіх рівнях. Вивчення міжнародного досвіду в історичній ретроспективі накладене на ментальність і культуру української нації дозволить сформулювати місію державності та поступово подолати кризу українського суспільства.

Для розуміння проблеми є потреба в визначенні термінологією, тому ми будемо розуміти під терміном криза (грец. Κρίσις — рішення, поворотний пункт) — переворот, пора перехідного стану, перелом, стан, при якому існуючі засоби досягнення цілей стають неадекватними, в результаті чого виникають непередбачувані ситуації. Економічна криза проявляється в порушенні рівноваги між попитом і пропозицією на товари та послуги. У побудованій на конкуренції економіці за допомогою кризи відбувається масова селекція ефективних власників. Криза може оновити ідеологі-

* **МАРЧЕНКО Віктор / Виктор МАРЧЕНКО / Victor MARCHENKO** - к.е.н., доцент, дійсний член Академії економічних наук України, e-mail: victormarchenko12@gmail.com

чні, політичні умови, еліти та ін. Антикризисна політика держави — це такий вид управління, при якому розвинені механізми передбачення і моніторингу кризи, аналізу його природи, ймовірності, ознак, застосування методів зниження негативних наслідків кризи і використання його результатів для майбутнього сталішого розвитку.

Кризові явища в державах існують дуже давно в древні часи, середні віки, індустріальному суспільстві вони носять різноманітний характер, але основними проблемами завжди були питання виробництва, управління фінансами та суперечності між станами суспільств. Економічна криза Римської імперії у III ст. нашої ери була пов'язана з політичною смутою, перевиробництвом сільськогосподарських продуктів. Соціально-економічна криза в Європі в середині XIV ст. пов'язана з нестачою робочих рук після епідемії чуми. Перша міжнародна криза, яка почалась в США 1857 році, пов'язана з банкрутством залізничних компаній, та перекинулася на Європу. Міжнародна фінансова криза 1873 року була зв'язана із спекуляціями на ринку нерухомості в Німеччині та Австрії і кредитним підйомом у Латинській Америці, кризи пов'язані з I та II світовими війнами, Велика депресія 1929 року, кризи 1957 р., 1973 р., 2008—2012 рр.

Для кожного часу, коли виникали кризові явища, були притаманні свої рішення, пов'язані з рівнем знань, можливостями тієї чи іншої країни. Приймалися відповідні законодавчі акти, змінювалися відносини між суспільствами, з'являлися нові фінансові можливості, або йшло їх переформатування. Але не завжди прийнятих мір було достатньо тоді зникали країни, відбувалися революції.

Криза економіки Радянського Союзу кінця 1980-х років спровокувала розпад СРСР на 15 нових країн, у тому числі України. Безумовно криза торкнулася Україну у повному обсязі, висока інфляція, розвал зв'язків між підприємствами-партнерами, розрив торговельних налагоджених відносин, не контрольоване привласнення державного майна і ресурсів, поява надто багатих громадян з яких було сформовано, на початку та середині 1990-х років, українських олігархів. Українська олігархія розглядала терени України як свою власність, вони не мали відповідної культури сформованої в Західній Європі та Північній Америці впродовж двох століть. Тому законодавство країни, економічні взаємовідносини формувалися згідно понять Північної Америки XIX ст. з доданням відносин і понять соціалістичного минулого, що привело до дисбалансу державних ресурсів, підміни законодавства особистими відносинами, занебожінням громадян України, суттєвим зниженням української економіки, корупцією.

Тому настав час докорінно переглянути весь стан України як держави, розглянути Україну як комплекс потребуючий змін, а саме, відсутність виразної місії України як держави та вироблення з цим цілей і стратегій. При цьому потрібно сформулювати таким чином, щоб вона включала в себе ментальність українців і всіх громадян України. Місія України, як держави, повинна бути сформульована таким чином, щоб вона була сприйнята громадянами України та стала дороговказною зіркою на століття. Україна є молода держава, яка по суті незалежна існує менш чверть століття, як що не рахувати радянські часи вона не мала в довгостроковому періоді державних інститутів, сформованого суспільства, економіки, класичних понять державності, були тільки мрії та спроби обмежені в часі. Україна як держава отримала внаслідок від СРСР державні інститути, громадян вихованих на ідеології марксизму-ленінізму, соціальної рівності. Україна, як держава не мала державної історії ближнього часу як країни Прибалтики (Литва, Латвія, Естонія). Весь час український політикум вихований на радянських принципах та історії, та представники дисиденства формували державне будівництво виходячи зі своїх уявлень, бажань та іноземних консультантів. Якщо говорити про іноземних консультантів то їх консультації і пропозиції виходили з загальносвітових уявлень про державність, інтересів донорів та їх особистих уявлень на державність. Це не є погано, це є даність в умовах невизначеності і відсутності національної державності в стабільному довгостроковому часі. Український політикум займався короткостроковими завданнями, як наприклад «розмитий» постулат вступу до Європи. В загальному сенсі це добре, але це ціль, а не місія. Ця ціль обмежена в часі. І що таке Європа, це ЄС, НАТО, безвізовий режим, що воно дає...? При цьому пересічний громадянин не розуміє навіщо, більш 50 % громадян не мають закордонних паспортів, не були за кордоном, оскільки не мають змоги заробляти такі гроші. Є, ким то, сформовані стереотипи через телебачення.

Державність потрібно формувати з інтересів і ментальності населення України. Всі так звані розвинуті країни формувалися і досягали успіхів через врахування інтересів пересічних громадян їх держави, їх ментальності. У першу чергу ставилися цілі і розроблялися стратегії які піднімали рівень добробуту громадян, підвищення економіки, політичної міцності, а далі вже розглядалися питання інтеграції.

Література

1. Гаврилова Н. В. Антикризисное управление. Институциональные особенности. — Издательство: Международная академия оценки и консалтинга, 2007. — 208 с.
2. Гайдар Е.Т. Долгое время. Россия в мире: очерки экономической истории. — 2-е изд. — М.: Дело, 2005. — 656 с.

3. Ключников И.К., Молчанова О.А. Финансовые кризисы: теория, история и современность. — СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2011. — 258 с.
4. Косминский Е. А. Историография средних веков. V век - середина XIX века. — М.: Издательство Московского университета, 1963. — 429 с.
5. Котлер Ф. Маркетинг-менеджмент. Экспресс-курс / Пер. с англ. под. ред. С.Г.Божук; 2-е изд. — СПб.: Питер, 2006. — 464 с.
6. Кризис. [https://ru.wikipedia.org/wiki/ %D0 %9A %D1 %80 %D0 %B8 %D0 %B7 %D0 %B8 %D1 %81](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%B8%D1%81)
7. Мировые кризисы в истории индустриального общества. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://forex-investor.net/mirovye-krizisy-v-istorii-industrialnogo-obschestva.html>
8. Ослунд А. Строительство капитализма: Рыночная трансформация стран бывшего советского блока / Пер. с англ. Н.А. Ранневой, А.Ю. Молоканова; под. ред. И.М.Осадчей. — М.: Логос, 2003. — 720 с.
9. Стражний А.С. Украинский менталітет. — К.: Изд-во Пдолина, 2008. — 384 с.
10. Котлер Ф. Маркетинг-менеджмент. Экспресс-курс / Пер. с англ. под. ред. С.Г. Божук; 2-е изд. — СПб.: Питер, 2006. — 464 с.
11. Травин Д., Маргания О. Европейская модернизация: в 2 кн. М. ООО Издательство АСТ; СПб.: Terra Fantastica, 2004. — 665 с. — С. 572.

УДК 658:338.532.64 (043.2)

Олексій МИХАЛЬЧЕНКО *

ФІНАНСОВА СТАБІЛІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

ФИНАНСОВАЯ СТАБИЛИЗАЦИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ КАК ИНСТРУМЕНТ АНТИКРИЗИСНОГО УПРАВЛЕНИЯ

ENTERPRISE FINANCIAL STABILIZATION AS AN INSTRUMENT OF ANTI—CRISIS MANAGEMENT

***Анотація.** У тезах представлено основні етапи та механізм реалізації фінансової стабілізації, розглянуто основні аспекти фінансової стратегії підприємства в умовах кризи. Проаналізовано основні інструменти забезпечення фінансової рівноваги підприємства.*

***Abstract.** In theses presented the main stages and mechanism realization of financial stability, reviewed the basic aspects of the financial strategy of the company in a crisis. Analyzed the basic tools to ensure the financial balance of the company.*

***Аннотация.** В тезисах представлены основные этапы и механизм реализации финансовой стабилизации, рассмотрены основные аспекты финансовой стратегии предприятия в условиях кризиса. Проанализированы основные инструменты обеспечения финансового равновесия предприятия.*

Фінансовий стан і результати фінансово—господарської діяльності підприємств взаємозалежні. Оцінка організаційно—управлінських функцій господарювання виражається такими показниками: ступінь регулюючих зусиль, які застосовуються для досягнення успіху; рівень ефективності управлінських рішень; кінцева результативність як зміна продуктивності економічної системи. Оцінка ж фінансового стану включає якісні характеристики функціонуючої системи і відображає такі параметри: динаміку складу і структури активів; джерел власного і залученого капіталу, абсолютної і відносної фінансової стійкості, платоспроможності і ліквідності валюти балансу [4].

Фінансова стабільність як економічна категорія — це ширше поняття, ніж фінансова стійкість, воно охоплює сукупність факторів, що забезпечують підприємству збереження ним абсолютної або нормальної фінансової стійкості за контрольованої фінансової рівноваги та здатність до стало-го економічного зростання завдяки найбільш значущим зовнішнім факторам. Інакше кажучи, фінансова стабільність — це здатність підприємства досягати стану фінансової рівноваги за збереження достатньої фінансової стійкості та утримувати його на довгострокову перспективу [4].

Оперативний механізм фінансової стабілізації — система заходів, яка, з одного боку, передбачає зменшення поточних зовнішніх і внутрішніх фінансових зобов'язань підприємства, а з іншого — збільшення грошових активів, що забезпечують ці зобов'язання. Принцип «відсікання зайвого», що лежить в основі цього механізму, визначає необхідність скорочення розмірів як поточних потреб, що викликають відповідні фінансові зобов'язання, так і окремих ліквідних активів із метою їх термінової конвертації у грошову форму.

* **МИХАЛЬЧЕНКО Олексій Анатолійович / Алексей МИХАЛЬЧЕНКО / Oleksii MYHALCHENKO** — к.е.н., директор Навчально-наукового інституту післядипломного навчання Національного авіаційного університету, e—mail: Mykhalchenko_O@ukr.net